

Oponentský posudek

Dagmar Nedbalová, Náboženská nesnášenlivost – případ Severního Irsku, bakalářská práce odevzdaná na ETF 2014, 43 stran. Práce obsahuje úvod, tři rozsáhlejší kapitoly (analýzy minulosti irské i české) a jednu stručnou (vize budoucnosti) dále závěr a seznam literatury (19 položek, z nichž většina je cizojazyčných, 15 elektronických zdrojů). Autorka splnila po stránce obsahové i formální potřebné podmínky k obhajobě bakalářské práce. Práce je na velmi dobré úrovni.

Autorka se soustředila na problém nesnášenlivosti v Irsku. Na základě převážně cizojazyčné literatury zcela zdařile dokazuje, že nesnášenlivost v Irsku, která je evropskými novináři většinou připisovaná na vrub křesťanské řevnivosti, nemá jen a hlavně náboženské kořeny. Velkou měrou se zde projevují faktory politické a sociálně-hospodářské. Hlubokou sondou do irské historie ukazuje na vyhraněný typ spirituality a na specifický typ církve: státně-církevní. Ten v této oblasti působil v oněch kritických období dějin (církve anglikánská i katolická). Tento typ církevní instituce je zřejmě logickým důvodem, který stojí v pozadí nesnášenlivosti právě svou propojeností dvou druhů moci. Autorka samozřejmě upozorňuje též na působnost dalších protestantských církví a stran. V počátku největších politických potíží stojí skutečnost, která vyvstává v dějinách křesťanských církví téměř pravidelně, vstupuje-li do domorodého prostředí cizí hegemon ve spojitosti se státní církví, což se stalo právě v Irsku vstupem anglické koruny s nárokem na vládu nad irským územím, které bylo nábožensko-misijní „velmocí“ od raného středověku (irští misionáři christianizovali podstatnou část evropského kontinentu).

Problémy nesnášenlivosti v Irsku počínají z politických důvodů – nárokem anglické koruny na vládu nad Irskem na počátku novověku. Různá hnutí v 19. a 20. století dále rozvíjela aktivity dávných i nedávných předchůdců – a to právě v politické i náboženské oblasti. Typickým stereotypem – nikoli tedy spiritualitou – ale typickým myšlenkovým stereotypem je dělení společnosti na „my věrní“ a „oni“ (katolická luza aj.). Typickým příkladem je – dosud žijící - Ian Paisley, zakladatel církve a strany, později europoslanec (s.20n). Až vlivem novověkých demokratických struktur dochází nakonec k vlašné spolupráci „presbyteriánů“ a „katolíků“ – také ekumenismus zezdola se pomalu začíná rozvíjet. Autorky bych se chtěl zeptat, zda k tomuto vývoji došlo díky rozvolnění státně-církevních tedy církevně-politických struktur nebo zda je to důsledek něčeho jiného? Tento aspekt mi zde zdá málo vysvětlen, možná je naznačen, ale já jsem špatně četl. Autorka ovšem také připomíná činnost dalších církví a hnutí, která nejsou poznamenána státně-církevními nešvary. Je to převažující trend v této společnosti, který souvisí se vstupem do EU? I tak se mi bakalářská práce jeví jako zajímavá sonda do irské náboženské kultury – včetně kapitoly Příspěvek lidové kultury k nesnášenlivosti, zejm. 3.2.3.2.2 (s. 28n) našly bychom poměrně hodně songů z ortodoxně židovských komunit v Izraeli, které měly podíl také na nesnášenlivosti v Izraeli. Též jiný přístup k fotbalu, který je prožíván také jako politická záležitost – to má zřejmě paralelu v hokejovém fanouškovství českých občanů po okupaci sovětskými a dalšími spřátelenými armádami po roce 1968. Vítězství v hokeji bylo chápáno jako odplata za okupaci – což ovšem autorka vzhledem ke svému věku nemohla zažít.

Pro sociálně-teologickou etiku má autorčina práce smysl, protože nám připomíná, že v sociálně-teologické etice nejde jen o sledování čistoty věrouky, ale o rozpoznávání společenských vazeb, které jsou někdy inspirovány biblickým fundamentalismem (s.21, odvolání na Zj 20, 1-6) nebo etikou snášenlivosti a pokoje (ekumenická společenství, popř. inspirace nenásilným hnutím M.L.Kinga – s. 24, ač ani to zřejmě není všelékem). A zde mám opět dotaz na autorku, jak dalece pokročil tento proces snášenlivosti v roce 2014 ? Nebo

považuje svůj popis – na základě knih vydaných před několika lety – za konečný? Příklad na s. 36 je z roku 1997. Je dobré, že autorka připomíná, že neústupnost a konzervativnost Vatikánu není bez následků pro celosvětové společenství- konkrétně zde v Irsku – jak autorka správně ukazuje, římskokatolická konzervativnost se stává závažnou zábranou překonávání nesnášenlivosti v Irsku. Změnilo se něco za pontifikátu papeže Františka? Vinno tedy není jen Irsko a jeho dlouhá tradice nesnášenlivosti.

Českému čtenáři autorka nabízí porozumění fenoménu národnostně-politické nesnášenlivosti, navíc podbarvené nábožensky odkazem k nedorozumění mezi českými katolíky (Havlíček) a slovenskými protestanty (Kollár), a pak ve 20. století naopak nedorozumění mezi českými mysliteli, kteří se již přerodili k oplakávání Bílé hory a slovenským národem, který se přerodil v katolický, proto zde mohly vzniknout sympatie k Hlinkovu klerikalismu atd. Také Mathesiův koncept je zajímavý – platil-li pro první tři dekády 20. století, platí něco z něj pro devadesátá léta – přetrvaly nějaké české a slovenské stereotypy při rozpadu Československa v roce 1993?

Práci považuji za velmi svěží a inspirující příspěvek pro hledání irské národní a náboženské identity, postavenou na velmi dobrých pramenech, které jsou dobře zpracovány a jako bakalářskou práci ji hodnotím jako výtečnou, protože je inspirující také pro zkoumání české nesnášenlivosti.

Pavel Keřkovský